

מסורת הש"ס

- (א) וְלֵעֵל נָדָה. וְשִׁנְיָה
(ב) נִלְקָחָה עַד. פְּסָחִים הָיוּ:
יִמְתָּה פֶּסַח. (ג) נִפְסָחִים הָיוּ:
וְשִׁנְיָה. (ד) בִּיקָה פֶּסַח:
(ה) מִסּוּפֵי פֶסַח יִשְׂרָאֵל.
(ו) דָּרָךְ עֵד. (ז) וְדַרְכֵי
כֹהֵן. (ח) דָּרָךְ עֵד.
(ט) וְעֵצָה. (י) יָלַד מִשְׁיָנוּהָ.
רש"י. (כ) דָּרָךְ עֵד.

תורה אור השלם

1. לא תלך רכיל בעמך
לא תעמדם על דם רעך
אני יי. ויקרא יט טו
2. ולנער לא תעשה דבר
אין לנער חטא מות כי
כאשר יקום איש על
רעהו ורצחו נפש כן
הדבר הזה:
דברים כב כ
3. כי בשדה מצאה
צֶמְחָה נֶעְצָר הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ
וְאִין מוֹשִׁיעַ לָהּ:
דברים כב כ
4. ואם לא קרוב אחיך
אליך ולא ידענו
ואספתו אל תוך ביתך
והיה עמך עד דרש אחיך
אתו וקשבתו לו:
דברים כב כ

מוסף רש"י

וכי עונשין מן הדין.
מדין ק"י. דייני ממונות
ומאות עשה ולמנות עונות
ופסולי קדשים אמה למד
מק"י. אבל לא אזהרות
ועונשין (חגיגה יא.). כי
כאשר יקום איש על
רעהו. נעירה המאורסה
כמי (ימות 39.). וכי מה
למדנו מרצוה. שהוא
משפט הרוצח כן משפט
הדבר הזה (שם) והלא פירש
זה אונס פטור דכתיב
ולנערה לא תעשה דבר, אלא
נראה כמי שרוצח צא ללמד
כאן ונמצא שהוקם כאן
ליות למד, והכי קאמר
כרוצח נעירה שניה שוין.
כמו (שערי כד) והיה כעס
ככה, ולא נאמר והיה העם
ככה (פסחים כה.). מה
נערה המאורסה ניתן
להציל. ניתן רשות
לרואה שהוא רודף אחריה
שילנה ממנו בנפשו של
רודף, כדכתיב ואין מושיע
לה. הא אם יש מושיע צריך
להושיעה בכל אשר יוכל
אפילו בהריגתו, אם אין יכול
להציל בלאחר מאבדו יתירנו
(שם) וכע"ז (ימות 39.).

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עג.

עין משפט
נר מצוה

בז א מיי פ"א מהל' רוצח
הלכה י סמג לאוין קסד
קסד טו"ע ח"מ סי' תכה
סעיף א ונדרש אלפס עוד
בסמ"ח פ"ג דף קמח:
בז ב ג מיי שם הלכה י
יא טו"ע שם סעיף
ב:

בז ד מיי שם הלכה יא:
ג ה ו מיי שם הלכה יד
סמג שם טו"ע ח"מ
סי' תכו סעיף א:
בז ז ו מיי שם הלכה יא
יב סמג שם טו"ע
ח"מ סי' תכה סעיף ג:

ומה נערה המאורסה ש"א בא וכו'. וא"ת ההוא פגם חמור מרואה
שהו בסקילה זה בסייף לאו פירכא היא דהכא לא קפיד
קרא אחיסורא אלא אפגימ' דהא נעצדה זה עבירה או שאין מקפדת
על פגמה אין מצילין אותה בנפשו כדמוכח שמעתינן ופשיטא דיש פגם

גדול וזהו פגם מנערה המאורסה
שנאנסה וא"ת ומנא לן דלפגימ' קפיד
רחמנא דילמא דלמא אחיסורא קפיד
מדליתרין למעוטי עובד עובדת
כוכבים ומחלל שבת וזהמה ובקונטרס
פ"י לקמן דלפגימ' קפיד מדגלי בהני
ולא בעצירות אחרות ועוד י"ל דאין
מושיע לה משמע דאנשטה קפיד
קרא: הרי זה בא דלמא ונמצא
למא. פירוש ונמצא אף למד דהא ללמד
נמי אמת דדרשין לקמא מה רוצח
יהרג ואל יעבור וכן דהא דלעיל
בפרק ד' מיתות (דף נד.) משכחי אשה
מגיד לך הכבוד ששני משכבות בלשה
וקאמר הרי זה צא ללמד ונמצא למד
והיינו נמי אף למד דהא ילפינן מיניה
הערה צוכר דהא שם שמעתינן
ולשמואל דמחייב אומר צנן ג' שנים
והא דלמא בריש פ"ב דחולין (דף נח.)
גזי צ"י וא"ל הרי זה צא ללמד ונמצא
למד מה פסולי המוקדשים בשחיטה
התם נמי יש לפרש דאף למד קאמר
ללמד אפסולי המוקדשין נמי קא
אחי לפטור מן המתנות דדרשין
בפ"ק דבכורות (דף טו.).

אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ואם
תאמר מורכבה בכל אדם נפקא
דדרשין לעיל (דף עב:) וי"ל דהתם
רשות ואשמעין קרא דאין לו דמים
אבל הכא קמ"ל דחובה להציל:
להצילו בנפשו בו. משמעות
הלשון שמצילין הנדרש
בנפשו של רודף אבל לא יתכן לפרש
כן בדרוף אחר דבהמה ויחולא כזה
לפיכך נראה לפרש דמצילין את האדם
מן העצירה בנפשו של עצמו אבל קשה
מנערה המאורסה דקאמר שניתן
להצילה בנפשו וא"ת ומיין דמהכא
ילפינן דרואה ניתן להצילו בנפשו למה
לי קרא בצטוב צנהר וסיה גוררתו
השתא חזרו הורג כדי להציל התם
לא כ"ש ולא מסתבר למימר דחבירו
הורג טפי לאפרושי מאיסורא אלא
נראה דאי מהכא ה"א עשה קמ"ל
התם דעובר בלאו דלא תעמוד על
דם רעך:

תלמוד דומר וחשבותו 15. הכא
מוקי ליה לאבדות גופו
ובפרק שני דצבא מילעא (דף נח.)
מוקי ליה שלא יאכל בגל לעגלים
התם דריש והשבות והכא לו יתירה:
חייבי ברייתו וחייבי מיתות ב"ד.
בעריות מיירי דומיא
דנערה וא"ת תיפוק ליה מדאיתקש
כל עריות צ"י אחרי מות כדאמרין
בריש הבא על יצמתו (יבמות נד דף נד.)
י"ל מדמעט בהמה ש"מ דלא מקשינן

הכי מיהו קשה הא בהמה לא איתקש מדמיעיף לן קרא לרבות
הערה דבהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נה.):

נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה נדרש מקרא
ומסורת ואף על גב דלמדין בפרק אלו נערות (מבואות
דף מ: ושם) גזי קנס כל מקום שנאמר נער אפילו קטנה במשמע
הכא הוי מצי למיכתב נערה דעל כרחיך לאו בקטנה איירי אלא
בבת עונשין ועוד יש לפרש דטובא נערה כתיבי בפרשה ומיהו
בסמך משמע דמחד דריש דקאמר אידי דכתיב נער כתב נמי
כפשיטה דקרא דעל כרחיך נערה קרינן דהא בנערה מישמעתי:
משום

מתני' ואלו שמצילין אותם. מן העצירה: בנפשו. ניתנו ליהרג לכל
אדם כדי להציל מן העצירה ומקראי נפקי: אבל הרודף אחר בהמה.
לרצוה והרואה לעבוד עבודת כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר
כריתות ומיתות צ"ד שאין עריות דלא ניתן להצילו בנפשו אלא מדבר

שהוא ערוה ויש זה קלון ופגם לנדרף
כגון זכר נערה המאורסה ומיהו רואה
בהדיא כתיב ציה. והאי דנקט בהמה
משום דלמא לעריות ונקט נמי עובדת
כוכבים משום דסד"א תימי צק"ו
דלקמן וצבת נמי תימי בגזירה שיה:
גמ' לא העמוד. לא תעמיד עמך
על דמו אלא הצילה: לפגמה. לזיישה
ולחלל אמה מורה נתנה להצילה
בנפשו כדילפינן לקמן מואין מושיע
לה: מן הדין. ק"ו: הקישא הוא.
שהוקם רוצח לנערה המאורסה וכל
היקש וגזירה שיה המופנת הרי הוא
כמפורש במקרא ועונשין ממנו לפי
שלא ניתנה למדרש מעצמו אבל מקל
וחומר שאדם דן ק"ו מעצמו אע"פ
שלא קבלו מרבו אין עונשין ממנו
כדילפינן במכות (דף יד.): וכי מה
למדנו מרואה. כאן לפטור את האונס
דקאמר ליה קרא אין לנערה חטא
מות כי כאשר יקום איש דמשמע כי
היכי דהתם אונס פטור הכא נמי
פטורה אלא משמע שיה צא ללמד על
הנערה ונמצא שנכתב כאן ללמד
הימנה כלומר נמצא אף למד דמשום
מילי אחרתי איתקש ומתווייהו ילפי
מהדדי: מה נערה המאורסה ניתן
להצילה. מן העצירה בנפשו אף רואה
וכי ואכתי ילפא נערה מרואה שמהרג
ואל תעבור דלקמן ומיהו הכא לא
אסיקנא במילתיה דר' דאגב גררא
תא"ל: ומדקאמר אין מושיע מכלל
דבעיה תשועה: אבדו גופו. כגון
נצטוב צנהר מניין שאתה מאוהב על
השבת: ס"ל והשבותו לו. קרא

יתירא הוא למדרש השב את גופו
לעצמו: הני מילי בנפשו. אם זה
הרואה יכול להצילו יצילה: קמ"ל.
לא תעמוד על דם רעך לא תעמוד
על עצמך משמע אלא חזור על כל
דדנין שלא יאבד דם רעך: חייבי
כריתות וחייבי מיתות צ"ד. דעריות
קאמר דאיכא עבירה ופגם ותנא
דמתני' נמי הכי סבירא ליה מדלא
קאמר מיתות אסמכתא אסמכתא ותנא
הני והוא הדין לכל עריות: אלמנה
לכאן הגדול. כ"ג הרודף אלמנה לאונסה
אע"פ שיש שם פגם דקא משוי
לה חללה אין מצילין אותה בנפשו
דמפרש לקמן (דחייבי לאוין אין ניתין
להציל בנפשו: נעצדה זה עבירה.
כבר: אין מצילין. דהא אפגימה לה
וקרא אפגימה קפיד מדגלי בהני ולא
בעצירות אחרות: יש מושיע לה. ע"י
דבר אחר בלא הריגה אין הורגין אותו
כדיפיתו שהרי כששיגורו ייהיה לה
מושיע: האומרת. למצילין הרודפין

אחריו הניחו לו ולא תרדפו אחריו שלא יתרגמה קודם ששיגורו אף
על פי דאנוסה היא ומיראה היא דקאמר אין מצילין אותה וטעמא
מפרש לקמן [ע"ז]: לנערה חטא מות. אכולהו קאי אין מושיע לה וקרא
יתירא הוא ולדרשה דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר: נער
כתיב וקרינן נערה נדרש מקרא ונדרש מסורת נער להציא
את הזכור נערה כמשמעו: דלאו אורחיה. ליעבול ואיכא
ציון וצבת גדול: פגים לה. בצחולין ומננה על צעלה:
לאורחיהו

נערה פירוש אידי דכתב נער למעוטי בהמה כתב נערה כלומר
על פי דאנוסה היא ומיראה היא דקאמר אין מצילין אותה וטעמא
מפרש לקמן [ע"ז]: לנערה חטא מות. אכולהו קאי אין מושיע לה וקרא
יתירא הוא ולדרשה דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר: נער
כתיב וקרינן נערה נדרש מקרא ונדרש מסורת נער להציא
את הזכור נערה כמשמעו: דלאו אורחיה. ליעבול ואיכא
ציון וצבת גדול: פגים לה. בצחולין ומננה על צעלה:
לאורחיהו